

SANCTUS AUGUSTINUS

APOSTOLUS ANGLORUM.

IN VITAM SANCTI AUGUSTINI ADMONITIO.

(Bolland. Act. san. t., Maii t. VI.)

1. Celebris est Sancti Augustini memoria passim in omnibus Martyrologiis, post ejus obitum editis. Venerabilis Beda in *Martyrologio genuino*, de eo ista habet : 7 *Kalendas Junii*, in *Britannia*, depositio sancti Augustini, primi Anglorum episcopi. Eadem habet Rabanus. Ast Usuardus ita scribit : *In Britannia sancti Augustini episcopi et confessoris, qui missus a beato papa Gregorio, primum genti Anglorum Christi evangelium predicavit. Addunt Ado et Notkerus, atque illic virtutibus et miraculis gloriosus in Christo quiescit. Sequuntur passim recentiores cum Martyrologio Romano. Res gestas ipsius illustravit venerabilis Beda lib. I Historiæ ecclesiasticæ gentis Anglorum cap. 25 et sequentibus, et lib. II, cap. 2 et 3. Unde collectam Vitam invenies apud Surium; breviorē aliam edidit in sua *Legenda Cæsariorum*, cui quædam in fine addidit de corporis translatione. Habemus etiam Compendia aliqua mss. Universim autem secuti sunt Bedam omnes auctores rerum anglicarum, antiquiores æque ac recentiores. Inter illos eminet *Gocelinus*, sicut ipse nomen suum scribit, aliis *Goscelinus* aut *Gotzelinus*, qui innumeras sanctorum Vitam stylo extulit, vel informiter editas *comptius emendavit*, post Bedam secundus in laudibus sanctorum Angliæ enarrans, uti ex lib. IV *Malmesburiensis de Gestis regum anglorum*, cap. 4 de luximus die 3 februarii, ad Vitam sanctæ Werburgæ virginis, filiæ regum Merciorum, quam Vitam idem Gocelinus composuit: ubi de hoc scriptore, qui circa annum 1080 et sequentes floruit, late egimus, iterum de eo acturi 10 die Junii ad Vitam sancti Ivo's Persæ. Hic ergo auctor, antemonachus Ramesiensis, tunc Cantuariensis ad sancti Augustini, hujus Vitam duplici edidit opusculo, majore scilicet et minore, ut in sequenti prologo indicatur. Nos majus opusculum damus cum libro miraculorum, ubi quæ de sancto Augustino a Beda scripta sunt, passim hujus verbis referuntur. Damus autem illa, pro ut jam inde ab anno 1668 impressa leguntur, inter Acta sanctorum Benedictorum tomo I a Joanne Mabillone edita; ejusdemque beneficio subjungimus prædicti Gocelini ineditum hactenus opus ad venerabilem *Cantuariensem archiepiscopum Anselmum*, de translatione sancti Augustini Anglorum apostoli et sociorum ejus, scriptum septimo ab ipsa translatione anno, Christi 1097. Dividitur illud in duos libros, quorum prior proprie agit de sancto Augustino, secundus de sociis, id est, episcopis, regibus, abbatibus, in eadem Ecclesia contumelatis, et ante ipsum translatis in novam Ecclesiam, anno 1091 biennio citius quam archiepiscopus fieret sanctus Anselmus, cui inscribitur historia, magnum lumen rebus et sanctis Anglicanis datura, præsertim in secundo libro: qui licet ad alios ut plurimum pertineat, non fuit tamen a primo separandus. Ejusdem Gocelini minus opusculum de sancto Augustino, tacito auctoris nomine, reperitur in appendice ad opera Beati Lanfranci Cantuariensis archiepiscopi, a Luca Acherio edita, et ibidem legi potest. Aliqua inde observamus in annotatione.*

2. Quo anno ex hac mortali vita ad Christum migravit sanctus Augustinus, non satis liquet inter auctores. Beda solum notat eum defunctum septimo *Kalendas Junias*; addit Wigorniensis, *feria tertia*, qui characteres conveniunt in annum bissexilem 608, litteris dominicalibus *G F*; ad quem annum etiam obitum ejus retulerunt Westmonasteriensis et Siebertus. Et hanc chronologiam ex tempore successorum Laurentii et Melliti probavimus latius, ad Vitam sancti Laurentii die secunda februarii n. 10. In *Monastici anglicani tom. I*, p. 90 profertur fundatio Eliensis cœnobii in agro Bantabrigensi, et ex historia Eliensis Ecclesiæ in bibliotheca Cottoniana adservata, ista scribuntur: *In primitiva Ecclesia nascentis fidei et christianitatis, beatus Augustinus Ecclesiam ibi fabricavit in honore semper virginis Mariæ, anno ab incarnatione Domini 607, adventus sui in Angliam anno 11; cujus operis rex Ethelbertus primus fundator existit. Unde constat sanctum Augustinum dicto anno adhuc vixisse; de monachatu ejus aliorumque primorum Angliæ apostolorum multa, quæ hic non vacat referre et expendere omnia. Sufficiunt nobis pauca illa quæ in favorem Benedictinorum deduximus ante Vitam sancti Gregorii n. 11 ex auctoritate sanctorum Adelmi atque Wilfridi, quæ nihil attinet hic retexere, quia nullam evidentis prorsus demonstrationis vim continent; et ideo ab omni particulari regulæ expressione abstinemus in titulo, uti passim in aliis primorum septem sæculorum monachis. Eo tamen volumus præjudicatum Benedictinis, maxima cum verosimilitudine ac propemodum evidenti Augustinum inter suos numerantibus. Iisdem etiam novum mireque ad rem nostram faciens accedit administratum, ex vetustissimis litanis Anglicanis, quas tom. II *Veterum analectorum* producit Mabillio, atque ante finem sæculi VII fuisse usitatas probat, ex defectu sanctorum sæculo illo posteriorum, quamvis alias apud Anglos celeberrimorum. Ibi enim inter confessores nullus ex omnibus monasticæ vitæ institutoribus nominandus præscribitur, præter sanctum Benedictum; et hic quidem bis; prærogativa nulli alteri istic concessa, quam sancto Stephano, sicuti ter nominari jubetur sancta Maria: evidenti pene indicio, quod vel sanctus Augustinus, vel instituti ab eo in Angliam monachi istarum litaniarum collectores unicum illum agnovissent sui monachatus auctorem. Quoniam autem facta est mentio litaniarum, placeat etiam intelligere, decreto Cloveshoviensis concilii, anno 747 celebrati, sancitum fuisse, ut dies depositionis sancti Augustini archiepiscopi, ab ecclesiasticis et monasterialibus feriatus haberetur, ejusque nomen in letaniæ decantatione post sancti Gregorii, tanquam Angliæ apostoli, vocatione n. semper diceretur.*

4. Wilhelmus Thom. Augustiniensis monachus, in *Chronico* monasterii sui, ab adventu Augustini usque ad annum 1397 perducto, cap. VIII, § 3, quæ ad translationem Sancti pertinent sic paucis complectitur, nulla habita aliorum antea vel simul translatorum ratione. Anno Domini 1097, Wydo, hanc Ecclesiam dignitate pastoralis gubernans, Ecclesiam suam, quam prædecessor suus Scotlandus, morte prohibente ad summum perficere non potuit, feliciter consummavit, et de transferendis sanctis efficaciter elaboravit. Igitur anno quo supra, 8 Idus Septembris, transtulit corpus beati Augustini, de loco ubi per quingentos annos jacuerat, et posuit

omnia ossa majora ipsius sancti et caput in quadam saxea tumba, ferro et plumbo peroptime sigillata, ejus superscriptio talis erat :

*Inclytus Anglorum præsul, pius et decus altum,
Hic Augustinus requiescit corpore sanctus.*

Pergit deinde narrare, quomodo metu barbarorum, cepe in partes Cantia irruentium, idem abbas sequenti nocte pleraque ossa sacri corporis, tumbæ exempta, in vicino loco abdiderit : quæ ibidem latuerunt usque ad annum 1221. quo rursus inventa translataque sunt, pro ut plenius explicat cap. II. § 2. Quæ omnia Gocelinus partim ignoraverit, quia habebantur arcana; partim scire non potuerit, quia necdum facta; ponitur autem infra per modum appendicis ad calcem libri p. imi. Hic ex cap. IX, § 3, tanquam ad festum translationis pertinens, noto, quod rex Wilhelmus II anno 1092 concessit monasterio habere feriam in translatione sancti Augustini, ita quod duraret per quinque dies, scilicet per duos dies ante festum, et duos dies post: et quod Ecclesia sancti Augustini habeat medio tempore omnes consuetudines, quas rex habet per civitatem Cantuariensem. Istam feriam monachi tenuerunt usque ad tempora Edwardi filii regis Henrici, quo tempore illam feriam omnino dimiserunt, propter jurgia et lites et etiam pugnas, quæ in cœmeterio eorum frequenter fiebant.

5. Amplius est, quod anno 1356 Innocentius Papa VI sicut idem Wilhelmus Thorni scribit, inter cætera privilegia monasterio concessa, archiepis opo (ut reor Cantuariensi) mandavit, ut festivitatem S. Augustini dupliciter celebrari faceret, hujusmodi verbis: *Decens et congruum reputamus, ut gloriosus confessor beatus Augustinus, qui olim missus per sedem apostolicam ad gentes Anglorum, non tum tunc baptismatis unda renatus, eas de infidelitatis tenebris ad lucem catholicæ fidei per prædicationis mysterium evocavit, primusque in Anglia erexit ecclesiam, specialiter in illis partibus honoretur: ex hoc namque ibidem populorum crescit devotio; ac ille qui glorificatur in sanctorum concilio, benignus preces respiciet devotorum. Ut igitur ipsius confessoris festivitas in dictis partibus, quibus, sicut accepimus, vix aut minus in regno Angliæ celebriter colitur, solemniter et devotius veneretur; fraternitati vestræ, de qua specialem in Domino fiduciam gerimus, per apostolica scripta committimus et mandamus, quatenus festivitatem confessoris ejusdem, in omnibus Ecclesiis dicti regni exemptis, facias auctoritate nostra perpetuis futuris temporibus sub duplici officio solemniter celebrari; et nihilominus in dicta festivitate cessari a mechanicis et aliis operibus, interdictis in festis duplicibus, de more, consuetudine seu observantia ecclesiarum earumdem.*

VITA S. AUGUSTINI,

AUCTORE GOCELINO MONACHO.

(Ex Editione Parisina Joannis Mabillonis.)

PROLOGUS.

Domini charissimis et paternæ dilectionis filiis Ecclesiæ sancti Augustini, cum suo reverendo monasteriarcha, ille abjectissimus nec recolendus, tamen omnium amicus sincerus, in Domino salutem. Deceveram hanc historiam, velut divæ sponsæ et maternæ Ecclesiæ fillam perpulchram, non prius de thalamo suo producere [*Al.*, procedere], quam suis ornamentis, redimiculis ac monilibus composita, sine nota posset procedere. Verum vestra imperatrice dilectione moræ impatientis et acrius impellente, tandem exoptatam exhibere specie compellimur pudorosa, dum adeo nequeamus formosa; multæ enim rerum turbæ propositam nobis elegantiam et volucrum accessum sustulere. Quam vero veræ scripsimus comprobentur, tempora, loca, personæ, quando, ubi, et in quibus facta nocentur; antiqua etiam et moderna scripta vestra, præsentium quoque oculi, inficiabiliter testantur. Quod autem de veteribus nova fecimus, vel recenter facta recenti stylo propagamus, nemo vetustatis accola indignetur novitati, ne forte Deo semper nova creati videatur indignari: quia Deus Abraham, Deus est Augustini; et antiquorum signorum operator eadem hodie in modernis et hodiernis sanctis suis operatur, cui clamat propheta: *Innova signa et immuta mirabilia* (*Ecd. xxxvi, 6*); creat novos caelos, et sedens in throno nova facit omnia. Si antiqui Patres non suscepissent quæ tunc habebantur nova, nulla nobis modo essent vetusta. Sed Judæi et cæteri increduli,

A sanctæ novitatis ac veritatis inimici, malunt permanere in tenebris vetustatis et erroris sui, quam luce nove gratiæ illustrari. Hoc etiam sub ipsa gratia videntur imitari, qui rancore vetusti usus aggravati refugiant novis Dei miraculis in melius renovari. Plerique etiam hominum, quod speruunt, credere renuunt; quod amant, ultro credentes appetunt, nemo autem qualemcunque vel minimum contemnat veritatis præconem: nam sicut mendacium nullius auctoritate potest esse verum, ita veritas suam per se habet in quolibet auctoritatem. Quæ autem per visum vel in somnis mandata, vera probantur ex rerum consequentia: utpote legimus ægros per somnum ad sanctorum busta salutis gratia jussos venire, et obedientes sospitatem ibi recepisse. Qui hanc veri evidentiam mavult velut somnia vana deridere, quam attendere, poterit et Joseph et Danielem aliosque prophetas, ipsumque Joseph in Evangelio et alienigenam Nabuchodonosor, qui divina mysteria conspexere, velut somnatores abnuere. Sunt etiam qui inepte indignantur cum in vilibus personis facta sanctorum miracula recitantur, quasi probrosa sint talium nomina vel memoria [memoria vel nomina]: cum nullum verbum fiat propter eos; sed propter ipsorum in Deo gloriam, qui mira in minimis facit, omnia enarrantur. Nani quonium Dominus Lazarum meadicum ex nomine proferre non dedignatur; denique nec Herodes, nec proditor Judas, nec Cayphas in Evangelio nominarentur, nisi propter Dominum vel suos quibus insidiabantur. Hæc